

Stav evropských vod

Celková situace

Ochrana vody v Evropě se zlepšuje a její kvalita stoupá. V této zprávě uvádíme, jakých úspěchů bylo dosaženo v důsledku téměř 30 let uplatňování evropského práva společně s dalšími iniciativami na národní i mezinárodní úrovni, zaměřenými na ochranu vodního prostředí. Na druhé straně však stále existují problémy, nejvíce v souvislosti se zemědělstvím, které se dosud vyřešit nepodařilo. Navíc tam, kde se pokroku podařilo dosáhnout, stále existují nedořešené úkoly či problematické geografické oblasti. Níže uvedené závěry je nutné interpretovat s určitou opatrností, neboť v řadě případů nebyl k dispozici dostatek podkladových dat.

Zemědělství patří mezi sektory, které významným způsobem ovlivňují kvalitu vodního prostředí. Z tohoto důvodu bude důležité sledovat dopady rozšíření EU na tento sektor a na vodní zdroje v nových členských státech. Ekonomická restrukturalizace devadesátých let měla obecně za následek snížení zátěže na vodní prostředí, pokud však po rozšíření dojde k všeobecné intenzifikaci zemědělství, je pravděpodobné, že se tento pozitivní trend neudrží.

Úspěšně řešené oblasti

Kvalita vody v řekách

Veškeré chemické a fyzikální tlaky na biologický systém negativně ovlivňují kvalitu tekoucích vod. Informace o řekách ve 14 zemích naznačují, že kvalita vod se většinou zlepšuje. V celoevropském měřítku je však zaznamenáván nedostatek srovnatelných údajů. Lze předpokládat, že se situace bude zlepšovat s postupnou implementací rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES).

Znečištění látkami spotřebovávajícími kyslík a fosforem

Důsledná kontrola průmyslových a komunálních bodových zdrojů znečištění umožnila výrazné zlepšení kvality řady vodních útvarů po celé Evropě. Důležité je zejména snížení obsahu fosforu a organických látek v řekách a jezerech díky zlepšenému čištění komunálních odpadních vod, stejně jako i zavedení bezfosfátových

detergentů a nižší využívání fosfátových hnojiv v zemědělství.

S tímto vývojem se dále pojí i nižší vypouštění živin do řek a přímo do moří (zejména do Severního a Baltského moře). Nicméně z mnoha různých důvodů (komplexní vzájemné fyzikální a chemické vztahy, nedostatek údajů) se tyto skutečnosti ne vždy projeví snížením koncentrací živin v mořích.

Lepší čištění odpadních vod vedlo ke zvýšení kvality vody využívané ke koupání jak v pobřežních oblastech, tak ve vnitrozemí. Úroveň plnění povinných norem EU přesahuje 90 %.

Znečištění nebezpečnými látkami

Znečištění řek těžkými kovy a některými jinými chemikáliemi podléhajícími přísné regulaci, které jsou uvedeny ve směrnici o znečištění způsobeném nebezpečnými látkami (76/464/EEC), se obecně snižuje. Znečištění dalšími polutanty není možné pro nedostatek dostupných údajů sledovat. S tímto je spojen pokles zátěže mořského vodního prostředí, vyvolaný těžkými kovy a některými organickými látkami. Existují také důkazy o tom, že tento pokles se projevil snížením koncentrací těchto látek v biotě evropských moří. Nadlimitní hodnoty toxických látek v rybách a slávkách, z hlediska bezpečnosti pro lidskou spotřebu, jsou však stále zjišťovány v deltách velkých řek, v přístavech a poblíž bodových zdrojů průmyslového znečištění. Ve stávajících členských státech EU se dosáhlo snížení emisí nebezpečných látek převážně díky aplikaci čistších

průmyslových postupů a technologií. Snížilo se vypouštění ropných látek z rafinerií a z těžebních zařízení na moři. V přístupujících zemích se dosáhlo snížení emisí zejména díky uzavření nehospodárných provozů.

V posledních letech se objevil nový problém v povrchových vodách byl zaznamenán výskyt látek narušujících endokrinní funkce. Z několika evropských zemí byly hlášeny případy narušení pohlavních funkcí vodních živočichů.

Odběr vody

Celkový odběr vody se v minulém desetiletí snížil s výjimkou západní části jižní Evropy. V mnoha odvětvích se využívání vody omezilo díky opatřením, k nimž patří například rozsáhlejší recyklace vody a vyšší účinnost používaného zařízení. Určitou roli hrálo i zvýšení cen vody.

Úniky ropných látek

Navzdory značným meziročním výkyvům lze konstatovat, že celkové množství ropných látek uniklých z plavidel se v devadesátých letech znatelně snížilo. Lze to pravděpodobně přičíst využívání většího počtu plavidel s dvojitými trupy a zlepšení navigace plavidel.

Informovanost veřejnosti

Během posledních osmi let využívání sítě Eurowaternet (sít pro shromažďování údajů a informací o vodách, kterou koordinuje EEA) došlo ke značnému zlepšení informovanosti o všech aspektech evropských vod.

Problémové oblasti

Znečištění dusičnany

Znečištění dusičnany, které pocházejí zejména ze zemědělství, zůstávalo na stejné úrovni. Vzhledem k omezení bodových zdrojů nabylo na relativním významu znečištění způsobené zemědělskou činností.

Koncentrace dusičnanů v řekách se během devadesátých let udržovaly na poměrně stálé úrovni. Nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v západoevropských zemích s nejvyšší intenzitou zemědělství. Koncentrace živin v mořích se rovněž obecně udržovaly na stabilní úrovni.

Neexistují žádné důkazy o tom, že by došlo ke změně koncentrací dusičnanů v podzemní vodě. Přibližně v jedné třetině zvodní, o nichž jsou k dispozici příslušné údaje, jsou překročeny limitní hodnoty pro dusičnany. Kontaminace pitné vody dusičnany je celoevropským problémem, nejvíce se týkající vody z mělkých studní.

Odběr vody pro zavlažování, energetiku a turistiku

Spotřeba vody pro zemědělské účely, například pro zavlažování, ve státech západní Evropy mírně stoupala, stejně jako spotřeba vody pro výrobu elektrické energie v přístupujících zemích. Turistika je příčinou významného tlaku na vodní zdroje v mnoha oblastech jižní Evropy, který s velkou pravděpodobností stále stoupá. Nadměrný odběr vody zůstává velkým problémem v pobřežních oblastech a na ostrovech Středozemního moře, kde jsou zdroje pitné vody často kontaminovány vodou mořskou.

Pesticidy

Pesticidy pocházející ze zemědělství se objevují v povrchové, podzemní a pitné vodě v koncentracích, které vzbuzují znepokojení. Vzhledem k velkému množství látek, které spadají do této skupiny a pro které jsou k dispozici vstupní údaje, není možné stanovit celkový trend koncentrací pesticidů v pitné vodě.

Literatura:

Evropské vody: indikátorová zpráva. Shrnutí, EAŽP, Kodaň.

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EAŽP, Kodaň.

Stručné zprávy EEA jsou zhuštěné a přehledné úvodní informace o běžných tématech životního prostředí, založené na posledních dostupných informacích. Tyto stručné zprávy naleznete na webových stránkách EEA: www.eea.eu.int

